

Ad Alexandrū. vj. Pont. Max. sacrosancitū Romane ec-
clesie Senatū: Reuerendi. p. d. Martini de Azperia aplici
prothonotarij: in artibus z theologia magistri: de passione
dñi: in Pontificia capella: oratio.

Quamq; alligasset Isaac filium suū: posuit eum in alta-
re super struem lignorum: gen. xxi.

Sacratissime dominice passioni: tanta mysteria: tantaq;
virtus z diuinitas insunt: vt ad ea contemplanda: aut
mediocriter explicanda: Alex. pont. max. perspicacior in-
tellectus q̄ in me sit: z lingua lōge expeditior z excolta ex-
petat. Quis etenim tam facundus: tantaq; rerū z verborū co-
pia instructus existet: que tante oratio affluētie vbertate de-
currens: vt acerbissimā hanc dñi passionē satis digne deplor-
ret: aut verbis aptioribus equet: quis tam imensum pelag-
us parua rate conscendet: In hanc vnā pphetaz voces: sa-
crozū historicozū mysteria: apostolorū p̄conia: rectis oculis
contenderunt. Sine saluatoris hoc supplicio: nulli hominū
quouis tēpore: quouis etate: patere potuit celi aditus ad sa-
lutem. Hic nimirū est lapis qui reprobatus est a iudeis edi-
ficantibus z factus est i caput angulis: z nō est in aliquo alio
salus. hac quippe sola cruce: paradisi ianua fuit aperta de-
bito nature soluto: hac tenebre pulse: z mūdi princeps a no-
bis remotissime fugatus. hec deniq; de morte ipsa triūphauit.
De hac igit̄ christi hominis luctuosissima: acerbissimaq;
morte: ac sacramētis plena verba facturū: maluissimā sa-
pientia vestra beatissime p̄: vosq; militantis ecclesie princ-
pes: dum me intra metam ex discipuli instituto tutius conti-
nerē: audiendo edoceri: q̄ hic aliquid afferre: quod minus
perfectū: tantaq; expectatione dignū haberet. Verū cū ea
prouincia mihi sorte fuerit de mandata: pro ingenij virtus
quotā partē mysterioz eiusdē attingā. Sz qm vt apostolus
admonet nō sumus a nobis sufficientes: p̄sertim ad tā gran-
dis mysteriū redēptionis humane: vt debemus cū deuotioe:
cōiritioe z lachrymis explicandū: opere precii erit super-

(ad 5)

Thema

oī tēpore passio
dñi effecit salu-
tem.
Lucas Teruū
quarto.
Solapassio. d.
aperuit paradi-
si ianuam.

Scda ad Cor.
rincb. rectio.

Salutatio.

sensus littere.

sensus spirital.

Esai. 53.

nam ad id implozare auxiliū. Itaq; ad electissimū redēptio-
nis z cōsolationis nostre instrumentū salutiferam crucē de
more ecclesie supplicationis verba vertamus: orantes. **C**
crux aue spes vnica: hoc passionis tempore: auge pijs iusti-
ciam: reisq; dona ventam.

Inter haec scriptura pōtifex maxime in sensu littere de
yfaac imolatione loquit. Precepit nāq; deus Abraae
vt filiū vniciū promissionis yfaac in montē Moria dictū be-
thel duceret: z eū sibi in sacrificiū offerret. Abraam diuine
iussioni non repugnās: cū filio iter ingreditur: z post tridū
concisis lignis ac positis super yfaac: ambo pariter in mon-
tem ascendūt. vbi abraā ligato iam filio: in altare super li-
gna eū posuit. deo tamē prospiciēte post abraae tergū aries
inter vepres cornibus herens apparuit. quo capto z occiso
hostia offertur: herede carissimo promissionis relicto: vt in
eo abraae facte promissio des cōplerent. Verū in sensu mys-
tico z spiritali: abraā psonam gerit dei patris: yfaac filij.
nam sicut abraā filiū vniciū z sibi dilectum victimā deo ob-
tulit: ita z deus ipse pater vnico z dilectissimo filio: quin eū
pro nobis omnibus in sacrificiū traderet: nō pepercit. z si-
cut yfaac suis bumeris ligna portauit: ita z saluator hodie
portande cruci colla subiecit. Et sicut yfaac triduo ducitur
ad imolandum: nō aliter z christus post tridū hoc est post
tempora legis nature z legis scripture in tempore reuelate
gratie: seipsum in cruce suauissimū deo patri obtulit holo-
caustum. z sicut yfaac manibus pedibusq; ligatus sup ligna
est positus: nō secus z christus hodie ligno crucis affigitur.
z sicut yfaac nō est occisus: sed aries diuino numine submis-
istratus: pariformiter z christus quantū ad diuinitatē per-
yfaac significatā nō est occisus iuxta preceptū angeli: ne ex-
tendas manū tuam in puerū: hoc est in diuinitatē que pura:
simplex z impassibilis est. sed aries hoc est christus quantū
ad humanitatē que mortalis erat z passioni subiecta. quod
apud Esaiam inuenimus per multa ante tēpora p̄dictū.
Sicut ouis ad occisionē ducetur: z tāq; agnus corā tondēte.

se obmutescet: et non aperit os suum. unde aries cornibus herens: est christi humanitas crucifixa. crux etenim duobus cornibus terminatur. et cornua in manibus eius iuxta patricium abacuch. Verum quid est quod pacto habrae sacrificio eidem sunt diuine promissiones: nisi quod christi ihesu excellentissimo sacrificio consummato: omnes in nobis promissiones complentur: propulsant peccata: conferunt gratia: virtutes et dona restitunt: et denique celestia: abiectis nature impedimentis: nobis clarissime patefiunt. hec sunt profecto que pater ille multarum gentium habraam spiritus precognouit et gauisus est.

Uerum ut thematis sacramenta altius contempleremur pater beatissime: bipartita capiet distinctionem. In prima quidem spiritus sanctus christi passionem contumeliosam ostendit dicens. Cumque alligasset ysaac filium suum. hoc est deus pater christum filium suum passioni exposuisset. In secunda vero modum et genus eiusdem passionis explicat subiungens. Et posuit eum in altare super struem lignorum. hoc est posuit christum in ligno crucis: hijs duobus per viribus expositis: ieiunia nostra ac inculta soluet oratio. Quia quod deus pater filium suum morti exposuerit: difficultate ingerit. quod iniquum et crudele videtur innocentem morti tradere. Cumque deus pater fidelis et absque vlla iniquitate fuerit: christusque innocens et sine macula: iuxta verbum Petri: qui peccatum non fecit: nec inuentus est dolus in ore eius: non debuisset eum morti tradere. Si veritate amplectentes cum apostolo consentiendum est proprio filio suo non peccit: sed pro nobis omnibus tradidit eum non profecto inuit: sed sponte et voluntarie. Esaia dicente. oblatum est quod ipse voluit: et apud Masbeum. oportet ire hierosolymam: et multa patia senioribus: scribis et principibus sacerdotum: et condemnabunt eum morte: et tradent eum gentibus ad illudendum: flagellandum et crucifigendum. vitare igitur potuit hec: scia clarissima futurorum qua pollebar. Accedat alia ad hoc probatio ex hora noctis que semissime capit. accedentibus ad iherosolimam iudeis et milibus in orto: solo verbo eos in terram prostravit: quippe cum interrogasset eos quem queritis: respondit iherosolimam nazarenum: et eis dixit ego sum: abierunt retrorsum: et ceciderunt in terram. super quo Augustinusquit. vbi nunc militum cohors: vbi terror et murmur armis: oritur

Abacuch 3.
simuloy dicit
is tulle

Themas
partitio.

prima pars
Obiectio

prima Petri 2.

determinatio
Romanorum. 8.
Esai. 55.
Masbeum. 15.

Augustinus

xpus volūtarie
passus est.

christus ex obe
dientia patris
passus est.
Pbilip. 2.

Romanor. 5.

Ephe. 5.

In Esai. ca. 53.

Esai. 53.

Mathei. 27.
psalmo. 21.

Augustinus
Digenes.

una vox turbam odijs ferocē armisq; terribilē sine telo vltro
percussit: repulit: stravit. deus enī latebat in carne: z sempiternus
dies: ita mēbris occultabat humanis: vt lanternis z facibus
quereretur in tenebris. Quibus verbis apertissime colligit christum
si voluisset: passionē impedire potuisse: tū aduersarios reprimendo
vt eū aut nollem aut occidere non valerent. tū quia eius spiritus
potestātē conseruandi naturā sue carnis habebat ne a quocūq; lesuo
inflicto opprimeret. quod pfecto ex cōiunctionē verbi in vnitate
personē: anima christi habuit. quia igitur a proprio corpore
nocumentū nō repellit: sed voluit illi succūbere: volūtarie
captioni: ligationi: cōtumelijs: colaphis: flagellis: spinarū
cozonationi: z demū se morti subiecit. Verū hec omnia ex
obediētia z reuerentia ad patres repeti voluit apostolo dicere
factus est obediens patri vsq; ad mortē. Et quidē aptissime cū
ppter humanā iustificationē: vt sicut per vnus delictum peccato
res cōstituti sunt multi: ita z per vnus hominis obediētia
z iusti cōstituantur multi: tū ob reconciliationē dei ad homines
Idem apostolus. Reconciliati sumus deo p mortē filij eius
quod fuit sacrificiū acceptissimū deo. tradidit enī seipsum p
nobis oblationē z hostiā deo in odorem suauitatis. Idcirco
ex obediētia patris hodie christus crucē amplectit. quo fit
vt pater fm tria eum passioni exposuerit. Primo fm q; sua
eterna voluntate christi passionē ad humani generis libera
tionē p̄ordinauit. vnde Esaias. Dominus posuit i eo ini
quitates omnium nostrū. z voluit contere eū in infirmitate.
Secūdo inquantū inspirauit ei voluntatē patiendi pro nos
bis charitatē excellentissimā sibi infundēdo. iuxta Esaiam.
Oblatus est quia ipse voluit. Tertio nō protegendo eum a
morte: sed exponendo persequētibus vt saluator ipse apud
Matheū conquerit. Deus deus meus vt quid me dereliquisti:
verū pater ihesum dereliquit: potestati eū psequentiū
exponendo. subtraxit enī protectionē: s; nō soluit vnio
nem vt Aug^o dicebat. sup quo audiamns Origenē egregie
loquentem. Dereliquisti me pater: id est talibus exinanitū

calamitatibus tradidisti: vt populus q fuerat apud te bono
ratus: recipiat q in me ausus est: vt pines a lumie tue pro
spectionis. s; z p salute gentiu dereliquisti me: quid autē tam
bonū fecerunt q ex genibus crediderūt vt p cioso sanguine
sup terrā effuso p eis emerēt eos a maligno: aut qd tale dig
num facturi sunt hoies p qbus patior ista: forsitan autē z v
dens peccata hoius p qbus patiebat dixit quare me dereli
quisti vt fierē quali q colligit in messe stipulas z racemos in
vindemia: nō autē estimes humano more saluatozē ista dixit
se ppter calamitatē que cōprehenderat eū in cruce. si enī ita
acceperis: nō audies magnā vocē eius q ostendit aliqd esse
magnum absconpitu. Ex pdictis liquido cōstat q deus pa
ter xpm filiū suū passioni exposuerit. verū nō ob hoc crude
lis nec iniquus iudicandus erit: qz filius z si innocentissimus
volens tñ passioni se subiecit vt nos a seruitute diaboli libe
raret. tūc enī inocentē morti tradere iniquū censebit: qū nō
sua sponte z renitēs morti exponit. vnde xps traditus a pa
tre z a seipso castissima voluntate fuit. v; ex nimia caritate z
desiderio liberandi nos a potestate tenebrarū. **D** sanctissima
traditio. **D** traditio diebus z noctibus semp excogitāda: q
nos seruos tenebrosos ac cecos: liberos lucidos ac recte vi
dentes effecit. **A**erū a iudeis: pilato atq; iuda: traditus ē
pauillimo cōsilio. Iudei quippe ex inuidia vt Marcus est
auctor. Sciebat enī q p inuidiā tradidissent eū sumi sacerdo
tes. Pilatus vero timore Cesaris ne a prefectura pelleret:
vt apud Joannē scribit. Si hūc dimittis nō es amicus Ce
saris. omnis enī q se regē facit contradicit Cesari. Pilatus
ergo cū audisset hos sermones: adduxit foras ihesu; quem
sciens inocentē timore cesaris: crucis supplicio dānauit. Ju
das vero ex cupiditate xpm tradidit iuxta Chrsostomum
D oementiā imo cupiditatē pditoris. cūtra enī mala cupi
ditas pcreauit. nā cupiditas captas aias retinet: z omibus
nobis alligatas cōstringit: z rerū obliuionē imponit: z alie
nationē mentis ostendit. ab hac Judas captiu⁹ cupiditatis
infantia cōsuetudinis mense: discipulatus: admonitiōs: suz

xps fuit tradi
tus passioni a
pře z a seipso.

xps fuit tradi
tus passioni a
pilato z iudeis
Marci. 14.

Jobanis. 18.

Chrsostomus
in sermone de
passione.

Pilatus et iu-
dei occidendo
xpm grauis-
sime peccauerunt
L. b. isostomus
sup. Masbeu.

maiores in deo-
rum cognouerunt
xpm.

Jobanis. 15.

Job. 21.

1ma Cor. 13. 2.

Beati tertio.

maiores fuit ig-
norantia affecta
ea.

minores in deo-
rum xpm non
cognouerunt.

tionis oblitus est. Fecit et pilatus: iudei et Judas in hoc sal-
uatoz illato supplicio: grauisime peccauerunt. nemo pro-
fecto grauius delinquere potest: qm christi ihesu sumi dei oc-
cisozes. vnde L. b. isostomus inquit. quantum ad veritate ex-
cesserunt mensura patrum suoz. illi em occiderunt homines: isti
deum crucifixerunt: vnde culpa eoz efficitur grauisima: tu
ex genere peccati: quia dei crucifixozes. tu ex malitia volun-
tatis veritatem cognita negantes. Cognouerunt enim esse
esse christum in lege et prophetis promissum signanter maiores:
hoc est principes: scribe et pharisei: qui in lege et prophetis in-
structi erant et populum docebant. videbant em in xpo omnia
signa que dixerant futura prophete. nam euidentia signa deitatis
eius in dies in miraculoz operatione: et christi doctrine illu-
stratione intuebant. verum in eum odio atq; invidia: ea omnia
peruertebant. quibus ceci et ignorantes: volentes effecti sunt
quod obrem excusari non possunt vt apud Johannem scribit. si
non venissem et eis locutus fuisset: peccatum non haberet. nunc
autem excusationem non habet. Et si opera non fecissem eis que ne-
mo alius fecit: peccatum non haberet. Rursus in persona eoz in-
quit Job. Dixerunt deo recede a nobis: scientia viarum tuarum
nolumus. Sed notandum qd licet isti maiores in miraculoz
operatione: et christi doctrine illustratione xpm esse filium
cognouerunt per excellentiam gratie singularis: non tamen esse filium
dei per naturam: mysterium deitatis eius ignorantes: cognouerunt.
apostolo dicente: quia nemo principum huius seculi cog-
nouit. quia si cognouissent: nunquam dominum glorie crucifixissent
et in actibus beatissimis petrus inquit: scio quod per ignorantiam
fecistis: sicut et principes vestri. verum hec maiorum ignorantia
fuit quodammodo affectata que non solum non excusat a culpa:
sed magis aggrauat eam. vult certe ea quis se ignorantez esse ne
peccatum vitet. huiusmodi profecto ignorantia maiores affecti
ex odio et invidia peccauerunt: non solum hominis christi: sed
tanquam dei crucifixozes. Minores vero vix populares: qui le-
gem et prophetas ignorabant: cum esse christum in lege et prophetis pro-
missum: non cognouerunt. Et si aliquando noticiam aliquam habebat

hnerūt ignozū multitudīne: postea tñ a maioribus deceptis: ignorantēs effecti sunt: quo fit vt istoz ignorātia z culpa excusabilior fuerit. z forsitan in cruce pendens pro his solūmodo orauit dicens: pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt. referente venerabili Beda: neq; putandū est hic eum frustra orasse: sed in eis qui post eius passionē crediderunt quod orabat impetrasse: notandū sane qd nō pro eis orauit qd filium dei intellexerunt crucifigere nec confiteri voluerunt: sed pro eis qui nesciebant quid facerent: zelum dei habētes sed nō scdm scientiā. vnde subdit: nō enī sciunt quid faciunt. Verū si genus peccati dūtaxat cōsideremus: hoc est dei occisionem: tam maiores qz minores: grauissime peccauerūt. Sed deus pater p̄ abraam in verbis p̄dictis designatus. Quōq; alligasset ysaac filium suū: hoc est christū filiū suū passioni tradidisset: excellentissimū: inextimabile celoq; dignū opus effectit. z hec de prima thematis parte

Iam cōsequens est pater beatissime vt ad secundā orationis partē transeamus qua modus z genus tam seni supplicii cōprehendunt. Et primo Lactantius audiamus: Cur autē summus pater id potissimū mortis genus eligeret: quo affici eū sineret. hec ratio est. dicat enim fortasse aliquis Cur si deus fuit z mori necesse fuit: nō saltē aliquo honesto mortis genere affectus est. Cur potissimū cruce? cur infami genere supplicii qd etiā hodie libero qzuis nocēti videat indignū? primū qd is qui humilis aduenerat vt humilibus z infirmis opem ferret: z in oibus spem salutis ostenderet: eo genere afficiendus fuit: quo humiles z infirmi solent. ne qd esset omnino qui eū non posset imitari. Illa quoq; precipua fuit causa cur deus crucem maluerit: quā illa exaltari eum fuit necesse: z omnibus gentibus passionem dei notescere. nā quoniam is qui patibulo suspenditur: z conspicuus est omnibus z ceteris altior: crux potius electa est que significat illum tam cōspicuū tamq; sublimē futurum: vt ad eū cognoscendū pariter z colendū: cuncte nationes ex omni orbe cōcurrerēt. Deniq; nulla gens tā inhumana est: nulla regio tā

minorū igno:
ita excusabili
Luce. 23.
venerabil' beda

Secūda pars
thematis:
Lactantius li.
quarto ca. 24.

prima ratio

secūda ratio

prima rō z au-
gustini est

in sermone de
passione

secūda rō etiaz
augustini
in sermone de
passione

tertia rō z est
L. brisostomi.

quarta rō

Johānis. 12.
Leo papa.

remota: cui aut passio eius aut sublimitas maiestatis igno-
ra sit. **E**xtendit ergo in passione manus suas: orbēq; dimens
sus est: vt iam tunc ostenderet ab ortu solis vsq; ad occasus
magnum populum ex omnibus linguis z tribubus congrega-
tum: sub alas suas esse venturum: z signum illud maximum
atq; sublime frontibus suis suscepturum. **H**is Laciantij
rationibus: alie adhuc propiores accedant. **P**rima: **C**on-
uenientissime saluator lignū crucis elegit ob virtutis exem-
plū: **A**ugustino dicēte: Sapiētia dei hominē: ad exemplū
quo recte viveremus suscepit. ad vitam quidē rectā ptinet:
ea que metuenda nō sunt nō metuere. sunt autē qui z si mortē
ipsam nō timeant: genus tamen mortis z timēt z horrēt. scūt.
qua in re hominis xpī cruce ostendendū fuit: nullum genus
mortis recte viuenti hominī metuendū esse. nimirū inter oīa
genera mortis: nullum hoc genere execrabilius: formidabi-
liusq; fuit. **S**ecūda: lignū crucis cōuenientissimū fuit san-
cti facti culpe primi parentis: qui lignus scientie bonit z ma-
li contra dei iustionem assumptus **A**ugustino dicente: **C**on-
tempnit adam preceptū accipiens ex arboze pomū: s; quic-
quid adā pdidit: christus in cruce inuenit. **T**ertia: vt ipsius
aeris natura mundaret. vnde **L**brisostomus inquit. **I**n ex-
celso ligno z nō sub tecto passus est: vt etiā ipsius aeris na-
tura mundet. sed z ipsa terra simile beneficium sentiebat de
currentis de latere sanguinis stillatione mundata. **Q**uarta
vt nobis ascensum pararet in celū: vt saluator referente **J**o-
hāne inquit. **E**t ego si exaltatus fuero a terra: omnia trahā
ad me ipsum. sup quo **L**eonē papā egregie loquentē audi-
mus. **M**irabilis potētia crucis. **I**neffabilis gloria pas-
sionis in qua est tribunal domini: iudiciū mundi: z potestas
eius crucifixi. **P**rimo traxisti domine ad te oīa: cū cōstitens
de maiestatis tue sensum totus mūdus accepit. **S**ecōdo traxi-
sti oīa: quū in execrationē iudaici sceleris vniuersa crea-
tura impioꝝ vsui se negaret: qz z sol obscuratus est: z terra
tremuit. **E**t sic oīa elementa in detestationem sceleris: vnā
tulerūt sententiā. **T**ertio traxisti oīa: quū scisso templi velo:

fam
in v
ter
im
uer
leu
cer
cau
glo
vn
Ka
tu
ea
ex
ter
uer
tal
din
gifi
sum
ten
ran
z p
in e
ver
tū
fix
gra
fix
doce
in sta
prest
bum
popu
presta

sancta sanctorum ab indignis pontificibus recesserunt: et figura
in veritate: prophetia in manifestatione: et lex in euangelium ver-
teret. Quarto traxisti omnia: ut quod in vno iudeorum templo ob-
umbratis significationibus agebat: aperto sacramento vni-
uersarum nationum deuotio celebraret. nunc enim et ordo clarior
leuitarum: dignitas amplior sanctorum: et sanctior est unctio sa-
cerdotum. quia crux tua omnium est fons benedictionum: omnis est
causa gratiarum: per quam credentibus datur virtus de infirmitate:
gloria de obprobrio: et vita de morte. Quinta. lignum crucis
vniuersi orbis hominum salutis conueniebat. unde Gregorius
Nazenus inquit. Figura crucis a medio contracta: in qua
tuorum extrema partita: signat virtutem et prouidentiam eius quae in
ea pependit ubique diffusam. et iuxta Chrysostomum. In cruce
expansis manibus moritur: ut altera manu veterem populum: al-
tera eos qui e gentibus sunt trahat. Sexta. lignum crucis di-
uersas virtutes representat. augustinus dicente. Non frustra
tale genus mortis elegit: ut latitudinis: longitudinis: altitudinis
et profunditatis: de quibus apostolus loquitur: magister
existeret. nam latitudo est in eo ligno quod transversum
desuper figitur. hoc ad bona opera pertinet: quia ibi ex-
tendunt manus. longitudo in eo quod ab ipso ligno usque ad ter-
ram conspicuum est. ibi enim quodam modo statur hoc est persistit
et perseveratur. quod longanimitati tribuitur. altitudo vero
in ea ligni pariter que ab illa que transversum figitur: sursum
versus relinquitur hoc est ad caput crucifixi. quia bene speran-
tium: superna expectatio est. Jam vero illud ex ligno quod
fixum occultat unde totum illud exurgit: signat profunditatem
gratuite gratiae. Et eodem augustinus referente. lignum in quo
fixa erant membra patientis: ad cathedram fuit etiam magistrum
docentis. Septima. lignum crucis multis figuris respondet.
in statu quidem innocentie: in ordo deliciarum lignum vite: vitam
prestabat immortalem: et augustinus dicente de diuino aquarum
humanum genus archa lignea liberauit. de egypto autem dei
populo recedente: moyses mare virga diuisit: pharaonem
prostravit: et populum dei redemit. idem moyses lignum in aquam

Quinta ratio
Gregorius Nazenus

in sermone de
passione

Sexta ratio et est au-
gustinus
in libro de gra-
tiam et veteris
testamenti

Augustinus
super Iohannem

Septima ratio et est
augustinus
in sermone de
passione

Virga moysi li
gna crucis figu
ra.
ca. 20.

Exod. 7.

Exod. 17.
Augustinus

Exod. 14.

Augustinus
Johannis. 19.

Exod. 14.

Augustinus

psalms. 135.

Exod. 14.

misit: et amarā aquam in dulcedinem commutavit: et lex dei
arce testamenti creditur lignee. et lignea virga de spiri
tuali petra: salutaris vnda profertur. et vt Amalech vinces
retur: moyses circa virgam expansis manibus extenditur:
vt hijs omnibus ad lignum crucis quasi per quosdam gras
dus veniatur. Virga namq; moysi multipliciter lignū crus
cis referebat. Et primo in Numeris Moyses cum virga
aquam de petra durissima contulit. et ex ligno crucis christo
in eo fixo: manavit gratia qua fitis interior anime sedatur.
percussit enim virga silicem: et egressa sunt aque largissime.
percussum est latus christi: et egressa sunt sacramenta: aqua
scilicet regenerationis in baptismo: et sanguis redemptionis
in ligno. Secundo moyses cum virga aquam in sanguine
vertit: vt egyptij qui in aqua filios hebreorum necauerant:
biberent sanguinem innocentem quem fuderunt. Et vt mon
straretur q̄ aqua regenerationis in baptismo: non sufficie
bat nobis sine sanguine redemptionis in passionis sacramē
to. Tertio moyses cum virga aque amaritudinem in dul
cedinem transire iussit. vnde Augustinus inquit: virgam il
lam esse lignum crucis quod facit omnē penitentie amaru
tudinē dulcescere. Quarto moyses cum virga mare divi
sit: et per ligni crucis mysteriū in mari penitentie aperta est
via eundi ad celum. Et Augustino super Johannē referen
te: vigilanti verbo euangelista vsus est: vt non diceret: latus
eius percussit aut vulneravit: sed aperuit: vt illinc quodam
modo vite ostium panderetur vnde sacramenta ecclesie ma
narunt: sine quibus ad vitam que vere vita est nō intratur.
Quinto moyses cum virga aquam diuidens: dei populum
liberavit. erat enim aqua quasi murus ad dexteram eorum
et lenam. iuxta quod Augustinus inquit: In mari quidē duos
decim vie iuxta numerum duodecim tribuz fuerunt. vnde
psalmus: qui diuisit mare rubrum in diuisiones. Nō secus
et post mysteriū sanctissime crucis mare gratiarū christi in
duodecim vias: hoc est in duodecim apostolos diuisum est:
per quos pateret via altera promissionis. Sexto moyses cū

virg
ter a
bol
ex e
tifi
cruc
rit.
spe
opo
tra
loq
sec
cut
chr
bo
inc
bus
pro
nifi
pal
stri
gen
re:
ter
tis:
anc
mus
fale
tie a
tius
corp
nā. r
bus
petr
pulch

Virga pharaonem prostravit: et egyptum submersit: non aliter et per ligni crucis mysterium: mundus superatus est et diabolus cum suis submersus in profundum inferni. nec vnus ex eis superfuit: quia omnia peccata per crucem christi et baptismum deleta sunt. Verum videndum superest an in hoc ligni crucis supplicio saluator omnes humanas passiones substituerit. Hec profecto passiones considerantur vel quantum ad species: et sic christum partem omnem humanam passionem non oportuit. multae quidem passionum species adinuicem sunt contrariae ut combustio in igne et submersio in aqua. nunc autem loquimur de passionibus ab extrinseco illatis: quia ab intrinseco causatas ut sunt egritudines corporales: christum non deceuit pati. Vel quantum ad genus: et sub hac consideratione christus omnem humanam passionem substituit. Et primo ex hominum genere videamus. Et quidem passus est agentibus iudeis masculis etque feminis: ut de ancillis petri accusantibus pater. unde Rabanus inquit: quid sibi vult quod primo eum prodidit ancilla: cum viri magis potuerint eum recognoscere nisi quod et iste sexus peccare in necem domini videret et eius passione redimeretur. Passus est etiam a principibus et ministris eorum et popularibus iuxta psalmum quare fremuerunt gentes: et populi meditantur inania. Astiterunt reges terre: et principes conuenerunt in vnum aduersus dominum et aduersus christum eius. Passus est item a familiaribus et notis: ut de iuda qui eum prodidit: et de petro nostro ad vocem ancille eundem negante apparet. De iuda Origenes audiamus. Hec est autem consuetudo hominum nimis malorum ut post salem et panem insidiantur hominibus: maxime nihil inimicitiae ab eis habentibus. si autem post spiritalem mentem: habundantius videbis multitudinem malicie eius non recordatus nec in corporalibus bonis: magistri dilectionem: nec in spiritualibus doctrinam. tales sunt omnes in ecclesia qui insidiant fratribus suis cum quibus ad eandem mensam corporis christi frequenter simul fuerunt. De petro etiam ecclesie maximo principe audiamus Chrysostomum pulchre loquentem. Iacobus autem diuine providentie secretum

Questio

determinatio

christus in specie non est passus omni humana passione

christus in genere passus est omni humana passione.

Rabanus

psalmo. 2.

Origenes

Chrysostomus

permisit vt primus ipse laberet Petrus: quo erga peccatores duriorē sententiā p̄p̄ij casus intuitu tēperaret. Petrus enim orbis terrarū doctor et magister peccauit: et veniā impetravit: vt hec indulgentie norma et regula iudicantibus preberet. Accirco nō angelis arbitros cōmissam sacerdotij potestatem eū ipsi minime peccaret: in peccatores sine misericordia iudicaret. homo passibilis supra homines ordinatur vt dum ipse in alijs suas recollit passiones: mitem apud eos se prebeat et benignum. Passus est secūdo ex genere eorū in quibus homo potest pati. Et quidē passus est ab amicis eū deserentibus vt apud Matheū scribit. Et discipuli relicto eo fugerūt. super quo Remigius inquit. In hoc tñ facto demonstrat fragilitas apostolorū: qui eni de ardore fidei promiserant se mori cū eo: nūc timore fugiūt imemores sue promissionis. quod etiā videmus impleri in his qui multa se p̄ dei amore facturos pollicent: que minime prestāt. nō tamē desperare debent s; cū apostolis resurgere et p̄ penitentiam resipiscere. Et iuxta Rabanū: discipuli fugientes: cautelam fugiendi docent eos qui se minus idoneos ad tolerēda supplicia sentiunt. Passus est rursus in genere fame per blasphemias in eū prolatas. in genere honoris et glorie: p̄ irrisiones et contumelias illatas. In anima: per tristitiā: tedium et timorem. et in rebus: per hoc etiā q̄ et vestibus spoliatus est. Passus est tertio in omnibus membris. In capite pungentium spinarum corona. manibus et pedibus: clauorū fixatione. in facie: alapis. et in toto corpore flagellis. Passus est denique sc̄dm omnē sensum corporeū. sc̄dm tactum quidem: vulneratus et flagellatus. sc̄dm gustum felle et aceto potatus. sc̄dm odoratum: in caluarie loco cadauerum fetidissimo patibulo suspensus. sc̄dm auditum: irrisionibus: contumelijs: et blasphemijs lacessitus. sc̄dm visum: videns matrem mestissimam et discipulum dilectissimum amarissime flentes. Verum cum inter hec supplicia Latrones etiam in ipsa cruce comites habuerit: Esaia dicente. Et cum sceleratis reputatus est: merito huius rei querenda est causa.

Mathei. 23.

Remigius

Rabanus

Questio

Esaie. 53.

P
in
nob
ter
qu
cifi
cio
dic
stit
est
po
len
dir
sec
fm
tus
inq
q
art
ria
lan
qu
eru
te
sus
dici
dep
arm
me
fecto
per
suo.
guin
accep
gorio

Profecto quantū ad dei ordinationē ppter quatuor est xp̄s
inter latrones crucifixus. Primo vt Hiero^o inquit: sicut p
nobis maledictū crucis factus est xp̄s: sic z p oīz salute: in
ter noxios quasi noxius crucifixus. Sc̄do vt Leo papa in
quit. Duo latrones vnus ad dexterā z alius ad sinistrā cru
cifigunt: vt in ipsa patibuli specie demōstraret illa q̄ in iudi
cio ipsius oīz hominū est faciēda discretio. Et augustino
dicēte ipsa crux si attēdas: tribunal fuit i medio enī iudice cō
stituto: vnus q̄ credidit liberatus: alius q̄ isultauit dānatus
est. Jam signabat quod facturū ē de viuīs z mortuis alios
positur^o ad dextrā: z alios ad sinistrā. Tertio duo latrones
lene ac dextre iuxta Hilariū affigunt: oēm humani generis
diuersitatē vocari ad sacramentū passionis dñi ostendētes.
sed que per diuersitatē fidelīū atq; infidelīū fit oīz hominū
fm dextrā z sinistrā diuisio. vnus e duobus ad dexterā si
tus: fidei iustificatiōe saluat. Quarto vt venerabilis beda
inquit. Duo latrones q̄ cū dño crucifixi sunt: significāt eos
q̄ sub fide z confessione xp̄i vel agone martyrij: vel quelibet
arctioris discipline instituta subeunt. s; qui hoc p eterna glo
ria gerunt: dextri latronis fide designant. qui vero humane
laudis intuitu: sinistri latronis mentē imitant z actus. S;
quantū ad iudeoz ordinationem saluator fuit inter latrones
crucifixus: vt oēs eū malefactorē z noxiū suspicarent. dicen
te Chrysostomo. Duos latrones vtriq; crucifixerūt: vt eoz
suspitionis fieret p̄iceps. sed nō ita euenit. de illis enī nihil
dicit: huius autē vbiq; crux adoratur: et reges diademata
deponētes: assu mūt cruce in purpleis: in diadematis: in
armis: in mensa sacrata. vbiq; terraz crux emicat. decentissi
me igit xp̄i inter latrones crucifixio celebrata est. Que p
fecto multipliciter nobis vtilis z salubris fuit. Primo naq;
per eam fuit a nobis sublata culpa. lauit enī nos in sanguine
suo. nō enī corruptibilibus auro vel argento: s; p̄cioso san
guine agni immaculati. tanto carior xp̄i caro in sacrificio fuit
acceptior: quāto innocētior z ardentior caritate. dicēte Gre
gorio. Inextimabilis dilectio caritatis vt seruū redimeres:

determinatio
Hieronymus

Leo papa.

Augustinus

Hilarius

venerabil' beda

Chrysostomus

Passio xp̄i salu
berrima nobis
fuit.

p̄ma Petri. 2.

Gregorius

filiū tradidisti. secūdo p̄ eā nobis fuit dimissa pena. p̄ pecca-
 tum quidē in duplicē penā incideramus. z diuini aspectus
 orbitatē: z diaboli seruitutē. qui enī peccando a deo discessit
 iusto dei iudicio fuit diabolo tanq̄ tortori subiectus. Verū
 x̄ps in passione sua nos liberauit z in quantum peccatū dimis-
 sit: z in quantum post peccati dimissionē nos deo recōcilauit.
 Tertio p̄ eam fuit nobis dei amicitia restituta: q̄ p̄ passionē
 odij causa sublata est: z p̄pter peccati ablutionē: z p̄pter pec-
 cati recōpensationē: z p̄pter oblati sacrificij acceptionē. deus
 quippe nō naturā quā fecerat: s; culpā quā nō fecerat horre-
 bat. pro ea tñ in hoc ligni crucis patibulo habundantissime
 satisfecit. adam quippe fuerat supbus: x̄ps humillimus. pri-
 mo oculis peccauit adam: iccirco oculi ihesu velati sunt. se-
 cundo manibus pomū capiendo: z x̄ps manibus p̄foratus.
 tertio pedibus gradif ad pomū: z x̄ps pedibus cōclaustris
 quarto gustu peccauit adā: z x̄ps fuit felle z aceto potatus.
 quinto naribus optimo pomū odore: z x̄ps in loco caluarie
 feti dissimo suspensus. sexto auribus mulieris acq̄iescēs pec-
 cauit adam: z x̄ps irrisiones: cōtumelias z blasphemias au-
 diuit. septimo corde pomū cōcupiuit: z x̄pi cor lancea ape-
 ritur z miraculose de corde iā mortuo exiit sanguis z aqua
 in ablutionē culpe. vnde canit ecclesia. *O felix culpa q̄ talē*
ac tantū meruit habere redemptorē: qui Augustino dicēte
multo maiora cōtulit hominibus: q̄ p̄ adam si nō peccasset:
cōsequanturi essent. Quis igit iuxta Bernardū nō rapiat
ad spem īpetrandi si eius attenderit corpis dispositionē. ca-
put inclinatū ad osculū. cor apertū ad diligendū. brachia ex-
tensa ad amplexandū. totū corpus cōpositū ad redimendū.
pedes fixos ad nobiscū manendū. dorsum plagis liuidū ad
satisfaciendū. coronā spineā ad peccata nostra purgandū.
h̄dunc igit saluatore coronatū tora mētis deuotiōe oramus
p̄ viscera misericordie sue: vt nō s̄m peccata nostra que sunt
grauiora nos visitet: s; s̄m multitudinē clemētie nois sui.
Sis memor oramus ihesu bodie crucifixe pientissime q̄ vt
lenares ecclesiaz tuā vltima passus es: ne p̄mittas sponsam

In benedictiōe
 cerei paschalis
 In libro Lur
 deus homo.

In suis medi-
 tationibus.

Oratio ad ihe-
 sum crucifixū.

tuā
 vnic
 ca c
 cissi
 fide
 ebr
 cor
 rar
 bul
 tus
 por
 ma
 que
 vlt
 doc
 con
 hor
 uoz
 uer
 reg
 cul
 ded
 qua
 ma
 stia
 tum
 cis p
 vica
 etern
 ihesu

tuā rādiū cōtūmēlijs z sordibus afficit. Jam vicarius tons
vnicus z indubitatus in terris: in Asia nō admittit. in africa
cōtēpnit. magna in pte europe ppter Dabumetē spur
cissimū: nō audir. q̄ reliquū est: p magna parte heretici pos
sident qui vestē tuā pro viribus cōscindūt. Sz z maior alia
christianoz portio fenū habet in cornu cōtra ecclesiā tuam:
conupetit sanctos tuos: vilipendit primatū tuū: eya memo
rare misericordie tue. recordare acerbissimi bodiēni patis
buli tui: vt oia ad teipsum z ecclesiā tuam traheres: exalta
tus es. Conuertere parūper ad nos: z cōuertemur ad te. ap
pone vt cōplacitior sis ad huc. da nobis cor penitens lachry
marū fonte perbenni. cōcede ecclesie tue humilitatē z pacē:
que duo q̄ maxime ad patrem transiens: verbis z operibus
ultimo testamēto legasti. restitue ecclesie tue pristinū vite z
doctrinē splendorē. age ut principes ad exlegū cōuersionē
conueniant: ac ad supplicē denotam z effectualē vicarij tui
honorificentia cōcurrant: vt oēs vno corde: vno animi fer
uore: honorificātes deū: z mysteria salutifere crucis tue re
uerent. Tu quoq; pater beatissime qui diuino numine ad
regimen carissime sponse sue sublimatus es: z in tantis peri
culis oipotentis manu liberatus: ac ad maxima reseruatus
deductusq; ad tantā principū z potentatū filialē seruitatē:
quantā multo antea nūq; audiuimus. Cōfide: cōsurge: cla
ma: obsecra: increpa: opportune z iportune: vt omnis chris
tianus lateri tuo inherat: iūctisq; virib; atq; animis: cul
tum illius augeas: qui pro totius mūdi salute in ligno cru
cis passus est. quiq; te ad hoc ipsuz gentibus prefecit: z suū
vicariū in terris reliquit: quo hic pbenne nomen: z in celis
eternā gloriā consequaris: quā nobis oibus prestare oignes
ibe sus dñs crucifixus in secula benedictus Amen.

Finis.

Harin 2238

Alloquit pont.
Alex. vi. puncti
pibus z poten
tibus cōfede
ratur.

